

УДК 330.1

JEL classification: G30, G 32, L 20, M 21

Бондар А. І.

студентка УЕ-71мп, ФММ, КПП ім. Ігоря Сікорського

Марченко В. М.

*доктор економ. наук, проф. кафедри економіки і підприємництва,
КПП ім. Ігоря Сікорського*

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

У статті досліджено та узагальнено сутність поняття «фінансовий потенціал підприємства». Виявлено логіко-структурну схему дій для оцінки фінансового потенціалу підприємства. Розкрито науково-методичні засади оцінки фінансового потенціалу підприємства. Удосконалено науково-методичний інструментарій оцінки фінансового потенціалу підприємства. Розглянуто основні показники оцінки фінансового потенціалу підприємства та визначено основні дані, які необхідні для її проведення. Досліджено показники, які використовують для здійснення рейтингової оцінки фінансового потенціалу підприємства. Виявлено рівні фінансового потенціалу на підприємстві. На основі проведеного аналізу надано та аргументовано рекомендації щодо оцінки фінансового потенціалу підприємства, яка залежить від особливостей галузі, в якій працює підприємство та дозволить створити на цій основі комплексний план перспективного розвитку.

Ключові слова: фінансовий потенціал підприємства, індикатори та показники оцінки фінансового потенціалу, методика оцінки фінансового потенціалу підприємства, рівні фінансового потенціалу підприємства.

Постановка проблеми. В умовах динамічного розвитку економіки, де все більше уваги приділяється необхідності переорієнтації промисловості України на інноваційний шлях розвитку актуалізується проблема оцінки та управління фінансовим потенціалом підприємства як джерела такого розвитку.

Актуальність теми зумовлена великим діапазоном назрілих питань стосовно формування та ефективної оцінки фінансового потенціалу, вирішення яких сприятиме активізації економічного зростання як підприємств, так і країни загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розкриттю історичних передумов та аргументації поняття «фінансовий потенціал підприємства», як особливого явища в економіці присвятили свою роботу такі вітчизняні і зарубіжні вчені як: Бланк І.О., Давиденко Н.М., Герасимчук В.Г., Краснокутська Н.С., Андрійчук В.Г., Чупіс А.В., Шовкун І., Брігхем Е.Ф., Сідел Дж. Г., Ситник Г.В., Стецюк П.А., Кірейцев Г.Г. та інші.

Метою статті є визначення сутності та формування методики розрахунку фінансового потенціалу підприємства.

Методологія дослідження. Методологічну основу наукового дослідження становлять загальнонаукові прийоми досліджень і спеціальні методи, що ґрунтуються на сучасних наукових засадах управлінської, економічної та споріднених із ними наук. В процесі розгляду поставлених питань було застосовано історичний та логічний методи, які використовувалися для дослідження еволюції проблеми та послідовності її вирішення. Абстрактно – логічний метод полягав у теоретичному узагальненні та побудові логіко-структурних схем. Економічні методи – для розрахунку комплексного показника оцінки фінансового потенціалу підприємства.

Результати дослідження. При дослідженні сутності поняття «фінансовий потенціал» було виявлено, різні підходи до його трактування.

Так Ільїна К. трактує фінансовий потенціал, як сукупність можливостей підприємства, які визначаються наявністю і організацією використання фінансових ресурсів [1].

Бланк І.О. визначає фінансовий потенціал через характеристику фінансової незалежності підприємства, його фінансової стійкості і кредитоспроможності [2].

За Давиденком Н.М. фінансовий потенціал – це обсяг власних, позикових і залучених фінансових ресурсів підприємства, якими воно може розпоряджатися для здійснення поточних і перспективних витрат [3].

Ситник Г.В. характеризує фінансовий потенціал підприємства, як систему наявних фінансових ресурсів і компетенцій щодо їх ефективної акумуляції в необхідних обсягах, розподілу і створенні конфігурацій і пропорцій, які забезпечують «стратегічну відповідність» підприємства і генерують цінність для власників та інших стейкхолдерів [4].

Стецюк П.А. розкриває сутність фінансового потенціалу, сукупності фінансових ресурсів, з приводу яких на підприємстві виникають відповідні організаційно-економічні відносини, які в кінцевому рахунку спрямовані на забезпечення його високоефективного і прибуткового функціонування [5].

На основі проведеного аналізу літературних джерел можна стверджувати, що при дослідженні сутності фінансового потенціалу, деякі автори визначають дане поняття в контексті ресурсів підприємства, а інші з позиції використання можливостей та відносин на підприємстві.

Фінансовий потенціал – сукупність наявних та тих, що можуть бути мобілізовані фінансових ресурсів. Наявні фінансові можливості підприємства є похідними від способів використання реальних факторів виробництва, джерел зовнішнього фінансування, рівня платоспроможності, іміджу підприємства, розміру нерозподіленого прибутку, розміру надлишку запасів.

Потенційні фінансові можливості – це оцінена здатність підприємства до прирощення обсягу фінансових надходжень в результаті реалізації запланованих заходів, спрямованих на ефективне використання всіх видів

ресурсів, повнішу реалізацію знань, здібностей, компетенцій, зростання іміджу, підвищення кредитоспроможності та інвестиційної привабливості підприємства.

Отже, під фінансовим потенціалом підприємства слід розуміти сукупність фінансових ресурсів та можливостей, якими забезпечене підприємство, з приводу яких на підприємстві виникають відносини, які спрямовані на досягнення максимального фінансового результату.

Компонентна складність джерел формування фінансового потенціалу обумовила і складність управління ним та методичну недосконалість в його оцінюванні.

В економічній науці є багато методів та підходів до оцінювання фінансового потенціалу. Так поширеними є наступні наукові підходи: системний, процесний, витратний, результативний, ресурсний, цільовий. Серед методів найбільшого поширення набули: індексний, експертний, імітаційного, економіко-математичного моделювання тощо. Однак більшість із них спирається на використання статистичної інформації, яка відображає факти минулих подій, і не відображає потенційних можливостей підприємства.

Для оцінювання ймовірної величини фінансового потенціалу в науці використовують динамічні, когнітивні моделі прогнозування, екстраполяцію, які базуються на формалізованих (дуже часто суб'єктивних) взаємозв'язках між заданими параметрами, тому це призводить до невідповідності між результатами та їх очікуваннями.

Отже, методика оцінювання фінансового потенціалу повинна базуватися не на оцінюванні існуючих та прогнозованих фінансових результатів підприємства та суми залучених кредитів, а на оцінюванні фінансових результатів від реалізації всіх видів планів підприємства (інвестиційного, виробничого, маркетингового, плану перепідготовки кадрів тощо).

На даному етапі становлення та розвитку економіки України існує потреба у формуванні ефективного інструментарію оцінки фінансового потенціалу на основі оцінювання :

- наявності фінансових ресурсів підприємства;
- можливості залучення капіталу та ефективного управління фінансовими ресурсами.

При оцінюванні наявних фінансових ресурсів в науковій літературі існує методологічна неточність, яка полягає у ідентифікації фінансових ресурсів та фінансового стану підприємства [7,8], що обумовило використання методики оцінювання фінансового стану для оцінювання фінансових ресурсів підприємства.

Фінансовими ресурсами підприємства є власні кошти (прибуток, амортизація, статутний капітал, резервний фонд, додатковий капітал, виручка від реалізації активів) та позичені кошти (кредити, облігаційні позики). Отже, наявний стан фінансових ресурсів слід розглядати як суму власних та позичених коштів.

Як було зазначено вище, потенційні фінансові можливості – це додаткові фінансові надходження, які виникають у підприємства в результаті ефективного використання матеріальних, інформаційних, трудових та інтелектуальних можливостей, зростання іміджу, підвищення кредитоспроможності та інвестиційної привабливості підприємства.

Узагальненим індикатором ефективного використання всіх видів ресурсів є економія витрат, індикатором зростання іміджу – приріст ринкової вартості підприємства та зниження ставки облігаційної позики, індикатором підвищення кредитоспроможності – зниження величини банківської кредитної ставки, індикатором зростання інвестиційної привабливості – приріст ринкової вартості та можливості зростання статутного капіталу.

Кожний із індикаторів зростання можливостей залучення додаткових фінансових ресурсів в методиці оцінювання фінансового потенціалу реалізується через кінцеві фінансові показники. Сума наявних фінансових ресурсів – це той обсяг коштів, який забезпечує поточні потреби підприємства. Можливі фінансові ресурси – це обсяг додаткових коштів, які підприємство може залучити в результаті реалізації організаційно-технічних, економічних змін та використання переваг ринкового середовища.

Отже фінансовий потенціал підприємства формується за рахунок тих коштів, які забезпечують його потреби у поточній діяльності та додаткових надходжень в результаті реалізації всього комплексу джерел можливого зростання надходжень.

Запропонована методика оцінювання фінансового потенціалу підприємства дозволяє планувати джерела додаткового залучення коштів на підприємства, порівнювати фінансові потенціали вибірки підприємств, для ранжування вибірки підприємств з метою формування рейтингу та прийняття інвестиційних рішень

Ефективне управління грошовими потоками підприємства забезпечує фінансову рівновагу і зниження ризику неплатоспроможності, скорочення потреби підприємства в позиковому капіталі, прискорення обороту капіталу (тим самим забезпечується зростання суми прибутку) тощо. Чистий грошовий потік є важливим результатом фінансової діяльності підприємства. Максимізація даного показника забезпечує підвищення темпів економічного розвитку підприємства на принципах самофінансування, а також приріст ринкової вартості підприємства.

В залежності від отриманих результатів будується крива фінансового потенціалу та визначається його рівень на конкретному підприємстві.

Розрізняють високий рівень фінансового потенціалу, який характеризує прибуткову діяльність та стабільний фінансовий стан на підприємстві, середній рівень – визначає діяльність як прибуткову, але стабільність фінансового стану є залежною від зовнішніх та внутрішніх змін та низький рівень – детермінує фінансову нестабільність підприємства.

Таблиця 1

Методика розрахунку фінансового потенціалу підприємства

Наявні фінансові ресурси	Можливі фінансові ресурси		Фінансовий потенціал
	індикатор можливості	показник додаткового фінансування	
1	2	3	4
Прибуток (П)	Економія витрат	Приріст прибутку ($\Delta П$)	$П + \Delta П$
Амортизація (А)	Приріст вартості основних засобів та нематеріальних активів	Приріст амортизаційних відрахувань ($\Delta А$)	$А + \Delta А$
Статутний капітал (СК)	Зростання ринкової вартості	Приріст статутного капіталу ($\Delta СК$)	$СК + \Delta СК$
Додатковий капітал (ДК)	Зростання ринкової вартості підприємства	Приріст додаткового капіталу ($\Delta ДК$)	$ДК + \Delta ДК$
Резервний капітал (РК)	Зростання прибутку	Приріст відрахувань ($\Delta РК$)	$РК + \Delta РК$
Виручка від реалізації активів ($ВР_a$)	Зростання ціни активів	Виручка від реалізації зайвих активів ($ВР_a$)	$ВР_a$
Кредити (К)	Зниження величини банківської кредитної ставки	Приріст суми кредитів ($\Delta К$)	$К + \Delta К + \Delta П_k$
		Зростання прибутку за рахунок зменшення витрат підприємства ($\Delta П_k$)	
Облігації (О)	Зниження величини ставки	Зростання прибутку за рахунок зменшення витрат підприємства ($\Delta П_o$)	$О + \Delta П_o$
Всього			Σ

Низький фінансовий потенціал свідчить про існування «вузьких місць» у фінансовій сфері, збитковість, неплатоспроможність, кризовий стан, загрозу банкрутства.

Високий фінансовий потенціал свідчить про ефективність управління всіма бізнес-процесами на підприємстві через ефективне використання всіх видів ресурсів (наявних та стратегічних), (матеріальних, трудових, часових, просторових, фінансових, інтелектуальних тощо).

Таким чином, використання запропонованого набору показників для оцінки фінансового потенціалу підприємства дозволить врахувати безліч параметрів які їх характеризують, тим самим підвищити точність оцінки.

Висновки. Отже, фінансовий потенціал підприємства – це сукупність фінансових ресурсів та можливостей, якими забезпечене підприємство, з приводу яких на підприємстві виникають відносини та які спрямовані на досягнення максимального фінансового результату.

Успішність роботи підприємства визначається наявним фінансовим потенціалом, для оцінки якого важливу роль відіграє якість та достовірність інформації.

Варто зазначити, що дотримання визначеної послідовності дій аналізу фінансового потенціалу, до яких ми віднесли спостереження, групування та безпосередньо здійснення аналізу дозволить спрогнозувати майбутній стан підприємства та виявити невикористані резерви.

Оцінку слід проводити за аддитивним показником, який дасть змогу виявити невикористані можливості на підприємстві та дозволить дослідити наявні фінансові ресурси.

Таким чином, оцінка фінансового потенціалу підприємства – необхідний етап стратегічного аналізу та управління. Запропоновані методичні підходи до розрахунку фінансового потенціалу охоплюють всі основні процеси, що протікають в різних функціональних областях внутрішнього середовища підприємства. В результаті забезпечується системний погляд на підприємство, який дозволить виявити всі сильні і слабкі сторони, а також створити на цій основі комплексний план перспективного розвитку.

Науковою новизною даної статті є методика розрахунку фінансового потенціалу підприємства, яка дозволить оцінити всі джерела надходження коштів на підприємство і тим самим виявити недоліки та переваги, загрози та можливості стратегії підприємства.

Список використаних джерел

1. Турчак В.В. Методика оцінки фінансового потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання / В.В. Турчак, С.Д. Чижинська // «Молодий вчений»: Економічні науки. – № 8 (11). – 2014. – С. 49-52.
 2. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 3 / Редкол.: СВ. Мочерний (відп. ред) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 952 с.
 3. Ляш О.І. Потреба оцінювання фінансового потенціалу торговельного підприємства/ Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.2. – С.116–119.
 4. Белінська О.В. Сутність фінансового потенціалу підприємства / О. В. Белінська// Вісник Хмельницького національного університету. – 2012. – №4(3). – С. 267-271
 5. Ситник Г. В. Фінансовий потенціал як об'єкт фінансового планування: сутність та характеристика елементів / Г. В. Синтик // Сталій розвиток економіки. – 2012. – 14(4). – С. 319-323.
 6. Мельник О.Г. Фінансовий потенціал машинобудівного підприємства: сутність та індикатори оцінювання. – С.46–51.
 7. Міценко Н. Г. Методичні підходи до оцінювання фінансового потенціалу підприємства / Н. Г. Міценко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – № 22(7). – С. 213-219.
 8. Толпежніков Р.О. Сутність та методика оцінювання фінансового потенціалу підприємства // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2013. – № 2. – Т. 1. – С. 277-282.
-

Бондарь А. И.

студентка УЭ-32, ФММ, КПИ им. Игоря Сикорского

Марченко В. Н.

*доктор эконом. наук, проф. кафедры экономики и предпринимательства,
КПИ им. Игоря Сикорского*

МЕТОДИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ОЦЕНИВАНИЮ ФИНАНСОВОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье исследованы и обобщены сущность понятия «финансовый потенциал предприятия».. Выявлено логико-структурную схему действий для оценки финансового потенциала предприятия. Раскрыто научно-методические основы оценки финансового потенциала предприятия. Усовершенствована научно-методический инструментарий оценки финансового потенциала предприятия. Рассмотрены основные показатели оценки финансового потенциала предприятия и определены основные данные, необходимые для ее проведения. Исследованы показатели, используемые для осуществления рейтинговой оценки финансового потенциала предприятия. Выявлено уровни финансового потенциала на предприятии. На основе проведенного анализа предоставлено и аргументировано рекомендации по оценке финансового потенциала предприятия, которые зависят от особенностей отрасли, в которой работает предприятие и позволит создать на этой основе комплексный план перспективного развития.

Ключевые слова: финансовый потенциал предприятия; индикаторы и показатели оценки финансового потенциала; методика оценивания финансового потенциала предприятия; уровни финансового потенциала предприятия.

Bondar A.I.

student UE-32, FMM, Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

Marchenko V. M.

*Doctor in Economic sciences, Professor FMM, Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic
Institute*

ESSENCE AND ASSESSMENT OF THE FINANCIAL POTENTIAL OF THE ENTERPRISE

The essence of the concept of «financial potential of the enterprise» as an economic category is researched and generalized in the article. The logical-structural scheme of actions for the estimation of the financial potential of the enterprise is revealed. The scientific and methodological principles of estimation of financial potential of the enterprise are revealed. The scientific and methodical tools for evaluating the financial potential of the enterprise have been improved. The main indicators of the integrated assessment of the financial potential of the enterprise are considered and the main data necessary for its implementation are

determined. The indicators that are used to carry out a rating assessment of the financial potential of the enterprise are investigated. The level of financial potential at the enterprise is revealed. On the basis of the analysis, the recommendations for assessing the financial potential of the enterprise, which depend on the specifics of the branch in which the company operates, will be provided and argued, and will allow to create on this basis a comprehensive plan of perspective development.

Keywords: financial potential of the enterprise; parameters of financial potential assessment; scheme of estimation of financial potential of the enterprise; integral estimation of financial potential of the enterprise; level of financial potential of the enterprise.

Бондар А. І.
nastya-bondar@ukr.net
Марченко В. М.
tina_m_2008@ukr.net